

Felbecsülhetetlen értékű bakonyi kővületgyűjtemény került elő Bécscben

Leopold Tausch 1886-ban leírt késő kréta korú csigáit 130 év után fedezték fel a Bécsi Tudományegyetem gyűjteményében. A magyar kutatói részvétellel feldolgozott anyag két új csigafajt és két új nemzetséget is tartalmaz.

Leopold Tausch von Glöckelsturn (1858–1899) tragikus sorsú osztrák paleontológus volt, aki Budapesten született és haláláig a Császári-Királyi Földtani Intézetben (Kaiserlich-Königlichen Geologischen Reichsanstalt) dolgozott Bécscben. 1886-ban publikált egy tanulmányt, amelyben összesen 27 vízi (tengeri, édesvízi és brakkvízi) és 17 szárazföldi csiga- és kagylófajt, és 5 nemzetséget írt le az ajkai (Veszprém megye), késő kréta korú kőszénből.

A publikáció anyagáról mindenki azt gondolta az elmúlt 130 évben, hogy eltűnt. A leírt fajok úgynevezett típuspéldányai (a fajok leírásául szolgáló afféle etalonpéldányok) azonban rendkívül fontosak a kréta időszak biodiverzitásának és a különböző puhatestű-csoportok evolúciójának megértése szempontjából, mégpedig azért, mert a késő kréta időszaki szárazföldi csigák nagyon ritkák egész Európában, sőt világszerte is.

A gyűjtemény jelentőségét tovább fokozza, hogy számos, Tausch által leírt fajt nem sikerült soha senkinek sem újra megtalálnia az ajkai szénrétegekben, és mivel a helyi bányászat azóta megszűnt, esély sincs arra, hogy a kutatók pontosan ugyanazokból a rétegekből gyűjthessenek leleteket a közeljövőben, mint amelyekből egykor Tausch tehette.

A HUN-REN ATK Növényvédelmi Intézet és a Széchenyi István Egyetem Albert Kázmér Mosonmagyaróvári Kar kutatója, **Páll-Gergely Barna** is kereste Tausch gyűjteményét, elsősorban azért, hogy általuk az erdélyi Hátszegi-medencéből előkerülő puhatestű-fossziliákat pontosabban be lehessen azonosítani.

A keresés pár évvel ezelőtt ugyanúgy sikertelen volt, mint az elmúlt több mint 100 évben bármikor. Azonban 2025 októberében a Bécsi Tudományegyetem paleontológiai gyűjteményének kurátora, **Marton Maslo** jelezte, hogy rábukkant Tausch típusanyagára az egyetem gyűjteményében. Annak, hogy a gyűjtemény ennyi ideig rejtve volt, főleg az lehetett az oka, hogy a Bécsi Tudományegyetemnek Marton Maslo előtt nem volt paleontológiai kurátora, és az egyes különálló gyűjteményrészeket sok esetben egyszerűen nem volt, aki kereste vagy gondozta volna.

A Tausch-anyag vizsgálatának első lépése a szárazföldi fajok feldolgozása volt, amelyben az osztrák szerzőkön kívül az ELTE Őslénytani Tanszék és a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársa, **Szabó Márton** is részt vett.

A publikáció nemrég [jelent meg](#) az Animal Taxonomy and Ecology című folyóiratban. A kutatómunka során megtalálták szinte az összes, eredetileg még 1886-ban ábrázolt típuspéldányt, sőt két, a tudomány számára teljesen új csigafajt, valamint két új csiganemzetséget is le kellett írni. Az egyik új faj a 150 éve született kultuszminiszter, Klebelsberg Kuno (1875–1932) után az *Anapomatias klebelsbergi* nevet kapta. Egy új csiganemzetség, a *Brunszvikia* pedig Brunszvik Teréz (1775–1861) nevét viseli, megemlékezve az óvodaalapító grófnő születésének 250. évfordulójáról.

A kutatók egészen modern vizsgálati módszereket is használtak munkájuk során, amelyek segítségével sikerült tisztázni évszázadokon keresztül fennálló, rendszertani természetű problémákat is. A legérdekesebb ilyen probléma a *Ptychicula specialis* nevű fajjal kapcsolatos, amelyet Tausch

egyetlen példány alapján írt le. Az eredeti leírás és a rajzok szerint a faj héjának szájadékában redők találhatók, amelyek alapján leginkább szárazföldi csigáról lehetett szó. A *Ptychicula specialis* megtalált példányának tüzetes vizsgálata (nagy nagyítású mikroszkóppal és CT-vizsgálatok révén) azonban bebizonyította, hogy a faj héjának szájadékában nincsenek ilyesfajta redők, és a példány egy vízi (valószínűleg édesvízi) csoportba tartozik.

A felfedezés hangsúlyozza a Kárpát-medencében fellelhető, késő kréta korú csigakövéletek tudományos fontosságát, valamint a történelmi leletanyagok revízióját annak érdekében, hogy az azóta finomodott tudományos eszköztárral újabb és újabb információkhoz jussunk a szárazföldi csigák evolúciója kapcsán.

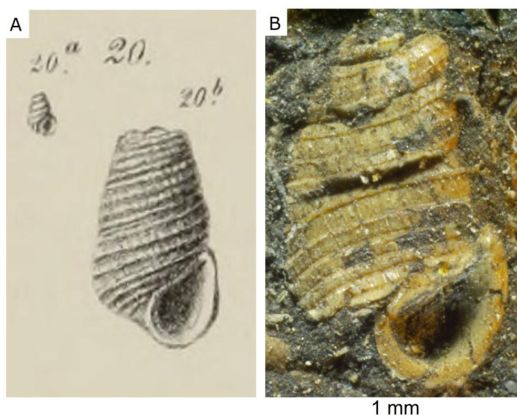
Sajtókapcsolat:

- kommunikacio@elte.hu

© ELTE

Dr. Leopold Tausch von Glöckelsturn (1858-1899)

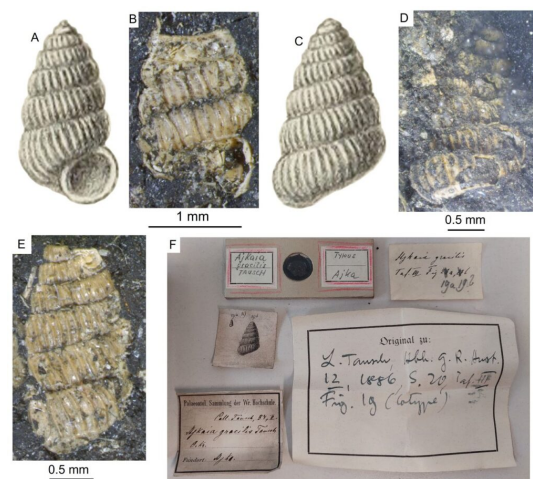
© ELTE

Az *Anapomatias klebelsbergi* Páll-Gergely, 2025 holotípusa. A bal oldali rajz Tausch (1886) eredeti cikkében jelent meg, azonban ő még nem írta le, csupán "Ajkaia spec." néven hivatkozott rá. A mostani kutatás során sikerült a fajt besorolni az *Anapomatias* nevű nemzetségbe.

© ELTE

Tausch gyűjteményének (Bécsi Tudományegyetem) egyik darabja: A *Strophostoma supracretaceum* Tausch, 1886 szüntípusát tartalmazó széndarab.

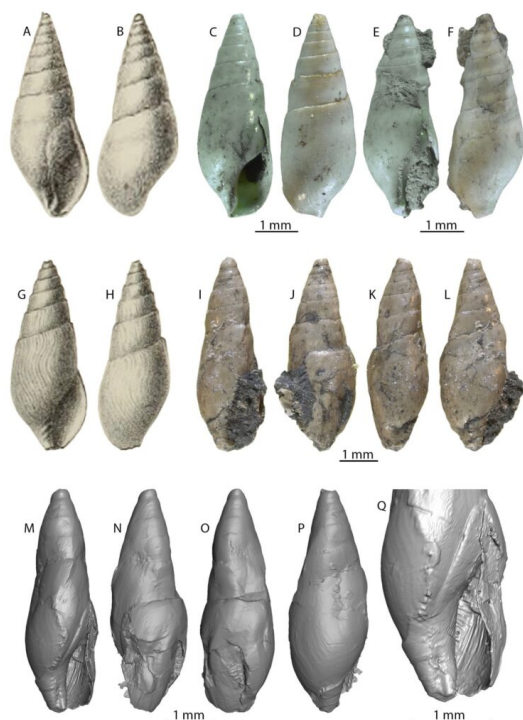
© ELTE

A *Brunsuvikia gracilis* (Tausch, 1886) nevű szárazföldi csigafaj példányai.

© ELTE

A *Brunsuvikia gracilis* (Tausch, 1886) művészi ábrázolása (Zsoldos Márton festménye).

© ELTE

Az összes példány egy vízi fajhoz tartozik (*Ptychicula ajkaensis* (Tausch, 1886)). A-F: Az eredetileg *Melanopsis ajkaensis* néven leírt faj eredeti rajza és példányai, G-Q: Az eredetileg *Ptychicula specialis* néven leírt faj egyetlen ismert példányának eredeti rajza, fotója, valamint CT felvétele.

Eredeti tartalom: Eötvös Loránd Tudományegyetem

Továbbította: Helló Sajtó! Üzleti Sajtószolgálat

Ez a sajtóközlemény a következő linken érhető el:

<https://hellosajto.hu/?p=28098>